

**KODEKS ETYCZNY
POLSKIEGO TOWARZYSTWA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH
CODE OF ETHICS
OF THE POLISH ASSOCIATION OF SOCIAL WORKERS**

Kodeks Etyczny Polskiego Towarzystwa Pracowników Socjalnych jest kodeksem etyki zawodowej i stanowi zbiór zasad postępowania zawodowego pracowników socjalnych w Polsce. W pracy socjalnej często pojawiają się konflikty wartości. Pracownicy socjalni muszą więc nie tylko znać hierarchie wartości, ale też umieć dokonywać właściwych wyborów w sytuacjach konfliktowych. Pomocą mogą tu być funkcjonujące kodeksy etyki zawodowej, choć najskuteczniejsze wydaje się odpowiednie uformowanie postawy etycznej przyszłych pracowników socjalnej już w trakcie ich przygotowania zawodowego. Twórcą kodeksu etycznego na gruncie polskim jest Polskie Towarzystwo Pracowników Socjalnych.

Historia Polskiego Towarzystwa Pracowników Socjalnych (PTPS) datuje się na rok 1987. Natomiast inicjatywa powstania Polskiego Towarzystwa Pracowników Socjalnych kształtowała się już od początku lat 80. Pracownicy socjalni, skupieni w kole Pracowników Socjalnych działającym przy Towarzystwie Walki z Kalectwem oraz Zaocznym Studium Służb Socjalnych Instytutu Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego, stworzyli grupę inicjatywną, która doprowadziła do rejestracji Towarzystwa, decyzją wydaną przez Wydział Społeczno-Administracyjny Urzędu m.st. Warszawy dnia 17 września 1987 r., pod numerem 1156.

I Krajowy Zjazd PTPS odbył się 22 listopada 1987 r. Do 1993 r. Towarzystwo przeżywało żywiołowy rozwój organizacyjny, także pod względem powstania Oddziałów Wojewódzkich, których członkowie intensywnie włączyli się do współtworzenia zmian w pomocy społecznej w Polsce. Od początków swojego istnienia Towarzystwo zaangażowało się w szereg prac związanych z reformą ustrojową kraju. Przedstawiciele środowiska – zarówno praktycy, jak i teoretycy – współtworzyli założenia reformy pomocy społecznej w Polsce. Członkowie PTPS uczestniczyli w tworzeniu pierwszego projektu ustawy *o pomocy społecznej*, wskazując zwłaszcza na konieczność stałej dbałości o rozwój zawodu i profesjonalizm pracowników socjalnych. Przejawem tej działalności było także opracowanie projektu Kodeksu Etycznego PTPS, przyjętego ostatecznie na III Zjeździe Krajowym PTPS w 1998 r.

Po 1 stycznia 1999 r. PTPS, dostosowując się do nowego podziału administracyjnego w Polsce, doprowadziło do zmian struktury organizacyjnej, także

pod względem liczby Oddziałów Wojewódzkich. PTPS przystąpiło do wyznaczania nowych celów Towarzystwa, wynikających ze zmian ustrojowych w kraju oraz zmian zachodzących w pomocy społecznej, związanych z koniecznością identyfikacji i wypracowania sposobów rozwiązywania nowych problemów społecznych. Towarzystwo podjęło wiele znaczących dla środowiska pracowników socjalnych inicjatyw. Nawiązało współpracę z Polskim Stowarzyszeniem Szkół Pracy Socjalnej i zostało zaproszone do współpracy i uczestnictwa w działalności organizacji międzynarodowych, tj. Europejskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej.

PTPS jest członkiem Międzynarodowej Federacji Pracowników Socjalnych (IFSW). Członkowie PTPS uczestniczą aktywnie w pracach Rady Pomocy Społecznej, działającej przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej. Zasady współpracy PTPS z Ministerstwem określa podpisane w 2001 r. porozumienie, którego celem jest podejmowanie partnerskiej współpracy w ustawicznym dążeniu do rozwoju, doskonalenia i podnoszenia prestiżu zawodu pracownika socjalnego. PTPS jest współorganizatorem obchodów Dnia Pracownika Socjalnego (21 listopada), organizuje liczne konferencje i spotkania mające na celu promocję zawodu pracownika socjalnego, a także ukazanie roli pomocy społecznej i pracy socjalnej w jednoczącej się Europie. Widząc konieczność podniesienia prestiżu zawodu oraz jakości świadczonej pracy socjalnej, Towarzystwo podjęło inicjatywę przygotowania projektu ustawy *o zawodzie pracownika socjalnego*. Od września 2002 r. do dzisiaj prowadzone są konsultacje założeń do ustawy. Projekt ten przechodził wiele zmian, także w związku ze zmianą perspektyw różnych koncepcji polityki społecznej w Polsce.

Na zaproszenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej PTPS uczestniczyło w pracach Zespołu Zadaniowego ds. Reintegracji Społecznej, który w perspektywie integracji Polski z Unią Europejską w dniu 1 maja 2004 r. przygotowywał założenia „Narodowej Strategii Integracji Społecznej” oraz prowadził prace nad Wspólnym Memorandum w sprawie Integracji Społecznej.

Standardy pracy socjalnej w Kodeksie Etycznym PTPS. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu jest aktualnym zadaniem pracowników socjalnych w Polsce. Niewątpliwie wspomagają tę pracę sformułowane standardy pracy socjalnej w Kodeksie Etycznym PTPS. Kodeks ten jest zbiorem podstawowych zasad postępowania pracownika socjalnego oraz zasad jego oceny. Stanowi więc podstawowe narzędzie profesjonalisty od pomagania innym. W preambule tego dokumentu stwierdza się, że potrzeba stworzenia Kodeksu Etycznego wynika ze świadomości, iż praca socjalna jest siłą napędową zmian społecznych, sumieniem społeczeństwa.

Kodeks Etyczny PTPS, jako zbiór wytycznych codziennego postępowania zawodowego, ma służyć wszystkim tym, którzy zdecydowali się związać swą przyszłość z zawodem pracownika socjalnego. Również społeczeństwo ma prawo wiedzieć, że zawód pracownika socjalnego dysponuje określonymi środkami zabezpieczającymi, gwarantującymi wykonywanie zawodu w sposób rzetelny, profesjonalny i odpowiedzialny. Kodeks jest nie tylko zbiorem nakazów i zakazów, których należy przestrzegać, wykonując zawód pracownika socjalnego, lecz jest również przekazaniem pewnych wartości: działania na rzecz dobrobytu społecznego; poprawy warunków bytu osób, rodzin, grup; działania, zaangażowania na rzecz sprawiedliwości społecznej.

Kodeks nawiązuje do idei pracy socjalnej – poszanowania godności człowieka i obrony tej godności, prawa człowieka do samostanowienia, dbałości o równość szans. Zawiera pewne standardy zachowań etycznych, których pracownicy socjalni muszą przestrzegać, wykonując swój zawód. Standardy te odnoszą się do zawodu, relacji ze współpracownikami, klientami, pracodawcą i społeczeństwem. Stanowi on podstawę do rozwiązywania sporów etycznych, gdy zachodzi wątpliwość, że postępowanie pracownika socjalnego nie spełnia warunków w nim zawartych lub z niego wynikających. Kodeks obejmuje etyczną regulacją możliwie najistotniejsze sfery aktywności pracownika socjalnego. Ustanawiając etyczne standardy wykonywania zawodu, należy mieć jednocześnie świadomość, iż treści zawarte w Kodeksie nie są ostateczne i mogą ulegać zmianom w najbliższych latach, wraz z rozwojem zawodu i świadomości społecznej. Rozwój ten zaznacza się w udziale pracowników socjalnych w rozwoju polityki społecznej państwa jako również ich zaangażowania na rzecz rozwoju społeczności lokalnej.

Kodeks Etyczny PTPS zawiera oprócz preambuły sześć działów: I. Ogólna postawa i sposób postępowania pracownika socjalnego; II. Odpowiedzialność etyczna pracownika socjalnego wobec klienta; III. Odpowiedzialność etyczna pracownika socjalnego wobec współpracowników; IV. Odpowiedzialność etyczna pracownika socjalnego wobec pracodawcy; V. Odpowiedzialność etyczna pracownika socjalnego wobec własnego zawodu; VI. Odpowiedzialność etyczna pracownika socjalnego wobec społeczeństwa.

Literatura: *Kodeks Etyczny Polskiego Towarzystwa Pracowników Socjalnych*, http://ptps.ops.pl/kodeks_etyczny.htm; B. K u c h a r s k a, *Historia Polskiego Towarzystwa Pracowników Socjalnych – PTPS*, <http://www.ptps.ops.pl/historia.htm>; *Statut Polskiego Towarzystwa Pracy Socjalnej*, <http://ptps.ops.pl/>; Ustawa o zawodzie pracownika socjalnego. Projekt z dnia 19 stycznia 2007 r.; Ustawa o zawodzie pracownika socjalnego. Projekt z dnia 20 lutego 2008 r.; Komitet Obywatelski ds. ustawy o zawodzie pracownika socjalnego. Projekt z dnia 14 maja

2008 r.; J. M a z u r, „*Ex caritate pro bono*”. *Szkice o pracy socjalnej*, Lublin–Kraków: Katedra Polityki Społecznej i Etyki Politycznej KUL–Wydawnictwo Platan 2009; L. M i ś (red.), *Praca socjalna skoncentrowana na rozwiązaniach*, Kraków: Uniwersytet Jagielloński. Instytut Socjologii 2008. *Zeszyty Pracy Socjalnej*, z. 14; L. D y c z e w s k i, J. K r o m k o w s k i, G. F. M c L e a n (red.), *Prywatność i życie publiczne w nowoczesnym społeczeństwie USA – Polska*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 1992; M. B ą k i e w i c z, M. G r e w i ń s k i (red.), *Praca socjalna w środowisku lokalnym*, Warszawa: Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej 2009.

Słowa kluczowe: Kodeks Etyczny, Polskie Towarzystwo Pracowników Socjalnych, pracownik socjalny, etyka zawodowa.

Key words: Code of Ethics, Polish Association of Social Workers, social worker, professional ethics.

Ks. Jerzy Koperek
Katedra Życia Społecznego Rodziny KUL

SUPERWIZJA W PRACY SOCJALNEJ ***SUPERVISION IN SOCIAL WORK***

Superwizja w pracy socjalnej jest rozpatrywana w różnych ujęciach. Superwizja (ujęcie tradycyjne) – pojęcie powstało ze spolszczenia angielskiego słowa *supervision*, które oznacza nadzór, kontrolę, kierowanie. W anglojęzycznej terminologii nie odnosi się ono jednak do wszelkich czynności kontrolnych czy kierowniczych, ale do szczególnej metody kierowania pracownikami, polegającej na doskonaleniu ich sprawności w osiąganiu celów organizacji przez stały proces konsultacyjny przebiegający pomiędzy kierownictwem i pracownikami. Proces ten opiera się na analizie funkcjonowania pracowników w ich rolach zawodowych. Superwizję pierwotnie utożsamiano ze wszelkiego rodzaju nadzorem.

Superwizja (ujęcie współczesne) – to dialog między pracownikami a kierownikami na temat skutecznego rozwiązywania problemów w pracy. Przykładem takiego rozumienia superwizji jest jedna z amerykańskich koncepcji zarządzania szkołą, w której metodę tę traktuje się jako element zwiększania efektywności, czyli sprawności w osiąganiu celów szkoły. Superwizja dostarcza nauczycielowi informacji zwrotnej o jego działaniach, które powinny być